

«Brieven van Paulus»

Onregelmatig verschijnend informatieblad van de
heemkundekring "Paulus van Daesdonck".

Redaktie: Craenlaer 18

3e jaargang, nr. **11**

Nieuw-Ginneken, de 1e dag van de herfstmaand.

Geachte leden,

Op de 10e dag van de lentemaand verschenen onze laatste brieven.

Bijna een half jaar geen nummer meer. We hebben U lang laten wachten, maar niet zonder reden. De Kring was in die periode erg actief:

Een lezing van Jan Naaykens (28 maart), 'n lezing in de gerestaureerde korenmolen "De Korenbloem" (6 mei), 'n tentoonstelling in de Korenbloem (6-8 mei), in de Mariaschool (17 en 18 juni) en bij Bavel Anno 1920 (18 en 19 juni).

Op 26 juni een fietstocht door Bavel en bovendien twee nieuwe boekjes.

U ziet de Kring zat niet stil. We willen U over dit alles nogmaals berichten.

Daarom gaarne Uw aandacht voor de 11e editie van "Brieven van Paulus".

A. Jaarvergadering.

Maandag 12 september a.s. organiseert de Kring haar tweede jaarvergadering in zaal Bruininks te Bavel, Kerkstraat 10.

De agenda, die de leden ontvangen, vermeldt naast het jaarverslag van secretaris en penningmeester ook de bestuursverkiezing.

De heren Jaspers en Nouwens treden volgens rooster af. Zij stellen zich herkiesbaar. Het bestuur stelt voor het bestuur uit te breiden met de heer J. Grauwman te Ulvenhout.

Na de pauze zal ons lid drs. H. Verhoeven U het een en ander ver tellen over de natuur in Strijbeek.

Wij rekenen op een zeer grote opkomst. U komt ook?

B. Olliedegulliedenulliejenok ?

(Oliën jullie die van jullie ook ?), aldus Jan Naaykens, terwijl hij toostend een glas bier omhoog hield.

Ruim 125 belangstellenden waren maandagavond 28 maart naar de Pekhoeve in Ulvenhout gekomen om een avond lang te genieten van de sprankelende verteller uit Hilvarenbeek, die ons vertelde over de "Brabantse mens".

Een heerlijk ontspannende avond, waar Jan Naaykens de Brabander belichtte in het licht van de historie, in ernst en luim, biddend en feestend, als dorpsmens en als stedeling. Hij vertelde over het bruine Brabant van vroeger en het groene van nu, over Carnaval, processies, optochten, feesten en humor.

Naaykens maakte er een ware show van, daarbij gesteund door een enthousiast gehoor, dat hem steeds uitbundiger maakte. In zijn slotwoord adviseerde hij de heemkundekring te waken over het oude zonder het nieuwe te verwerpen.

C. "De Korenbloem".

Nadat burgemeester van de Ven op vrijdagmiddag 6 mei de Ulvenhoutse molen "De Korenbloem" officieel in gebruik had gesteld en het eerste meel gemalen was, hield molenaar Ton van der Westerlaken het nieuwe boekje van de heemkundekring ten doop. Een interessant boekje met de geschiedenis van de Korenbloem en veel wetenswaardigs van deze en andere molens door molenaarszoon J. v. d. Westerlaken.

's Avonds hield de molendeskudige Van Bussel voor een groot gehoor van heemkundelieden en genodigden een boeiende lezing over molens in het Brabantse land. De belangstelling voor de molens was zaterdag 7 mei en zondag 8 mei enorm. Ongeveer 7.000 belangstellenden kwamen kijken naar dit monument, dat weer pronkte in al zijn glorie.

Duizenden bezochten daarbij ook de tentoonstelling van de heemkundekring en waren erg enthousiast. Het boekje vond erg gretig aftrek, te meer daar ook de jeugd van de basisscholen Mariaschool en Rosmolen geïnteresseerd waren voor deze bouwwerken door een daar lopend (en zéér geslaagd) project over heemkunde.

D. 130 jaar Mariaschool (2)

Op vrijdag 17 juni werd de geheel gerenoveerde en gemoderniseerde Mariaschool aan de Dorpstraat te Ulvenhout weer in gebruik genomen. De kring had ter gelegenheid daarvan een nieuw boekje, uitgegeven en samengesteld door C. Leijten, met de geschiedenis van deze 130 jaar oude school, de oudste bijzondere school in de gemeente.

Voorzitter Geuskens hield het op 17 juni bij de opening officieel ten doop. Daags tevoren hadden alle kinderen reeds een boekje mee naar huis gekregen. In een van de lokalen was Paulus van Daesdonck aanwezig met een tentoonstelling van oude schoolspullen, die erg veel aandacht trok. (Vooral oude foto's en de "zuster" in 't klasje). Ons lid, drs H. Verhoeven, exposeerde daarbij een schitterende collectie kinderboeken, schoolboeken en centsprenten.

E. Bavel Anno 1920.

Het dorpsfeest Bavel Anno 1920 bracht tienduizenden op 18 en 19 juni in de Bavelse straten op de been. Een echt volksfeest.

Ze kwamen allen een kijkje nemen in de "Jan Boomaarshall" waar Paulus van Daesdonck oud landbouw- en bakkersgereedschap liet zien.

Velen kwamen de collectie zelfs aanvullen. Een lofwaardige daad! We kregen zelfs een boerenkar, maar waar blijven we er mee? Paulus heeft, helaas, nog steeds geen eigen expositieruimte en voor grote zaken ook geen opslagplaats.

F. Jaarlijkse fietstocht.

Aanvankelijk begunstigd door mooi fietsweer startten zondag 26 juni 60 jongere en oudere fietsers uit onze kring voor de jaarlijkse fietstocht, nu door Bavel.

Als een kleurig lint trok de groep door velden en wegen genietend van de Bavelse natuur én monumenten, om in een hevige stortbui het verenigingsjaar te beëindigen in café Schutterslust op de grens van Bavel en Gilze.

G. Subsidie.

De gemeente Nieuw-Ginneken gaat haar subsidiebeleid op een nieuwe leest schoeien. Hoewel onze kring zich zelf nog steeds bedruipt (een goede penningmeester doet wonderen!), heeft het bestuur zich toch gemeld bij de gegadigden.

We ontvingen het volgende antwoord van B. en W.:

Uw verzoek gedaan in het bovenvermeld schrijven hebben wij in onze vergadering van 29 juni jl. aan de orde gesteld.

De door U overgelegde begroting 1977 geeft ons geen aanleiding de raad van onze gemeente voor te stellen aan Uw kring een subsidie toe te kennen.

Wij hebben gemeend, tegen de achtergrond van de door U in het afgelopen jaar georganiseerde activiteiten, met toepassing van artikel 23 van de door de raad op 31 mei jl. vastgestelde subsidieverordening Nieuw-Ginneken, Uw vereniging voor 1977 een aanmoedigingssubsidie toe te kennen van f 250,00.

Wij vertrouwen dat Uw bestuur hieruit onze erkentelijkheid mag afleiden voor Uw actieve verenigingsjaar 1976-1977 en dat dit besluit mede aanleiding mag zijn om op gelijke wijze door te gaan.

H. Molens en Boerderijen.

Bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (postbus 1001, Zeist) zijn onlangs een tweetal fraaie foto-vouwfolders verschenen, een over molens en een over boerderijen. Liefhebbers kunnen ze bij de Rijksdienst aanvragen.

I. "De Hoop" wordt gerestaureerd.

De Bavelse korenmolen "De Hoop" wordt thans gerestaureerd. Onlangs lazen we naar aanleiding daarvan het volgende gedichtje:

Er wordt geschaafd, gebeiteld en geschouwd
Aan de molen in Bavel, 112 jaar oud
Er wordt gewerkt met man en macht
Wij geven de molen een nieuw hart
Nu zal hij weer herrijzen in oude trant
Als Parel van Bavel, trots van 't platteland.

In het komende voorjaar zal de molen weer in al zijn luister prijken in Bavel. Paulus hoopt ook op 't feest te zijn.

J. Tentoonstellingen.

Tilburg "De Gouden Naald" 18 aug. - 30 september in het Textielmuseum. Wandkleden van niet-professionele kunstenaressen.

's Hertogenbosch "Romeins glas en aardewerk" in het Noordbrabants Museum.
19 aug. - 2 oktober.

"Vijftig jaar Brabantse Schilderkunst" 19 aug.-2 oktober Noordbrabants Museum.

Bijbeltentoonstelling 1 mei - 30 september in de Sint Jan.
Truus Coremans (sculptures) en negen meta-realisten in Art Gallery "White House" vanaf 3 september.

Breda

K. Gelezen over "Paulus van Daesdonck".

- Tot mijn voldoening leidde de in 1975 opgerichte heemkundekring een bloeiend bestaan. Een nauw contact tussen de kring en het archief blijf ik nastreven. (jaarverslag gemeente-archief Nieuw-Ginneken 1976)
- Met genoegen zagen we, dat in het nabije Nieuw-Ginneken de heemkundekring "Paulus van Daesdonck" floreert. (jaarverslag 1976 "De Oranjeboom" Breda)
- De kring van Nieuw-Ginneken is een der meest actieve van dit ogenblik en weet de aandacht van heel de gemeente te trekken. Een tentoonstelling wist een ongekend aantal bezoekers te boeien. Opvallend is ook het nieuwe eigen mededelingenblad en dat niet alleen om zijn naam "Brieven van Paulus" (van Daesdonck) (jaarverslag 1976 Brabants Heem)

L. Personalialia (4).

Ons lid dr.J.J.M.Franssen is per 16 augustus benoemd tot burgemeester van Heesch, het Oostbrabantse dorp waar dit jaar het heemkundig werkkamp werd georganiseerd. Het was dan ook verheugend te horen dat dhr.Franssen een van de sprekers was op dit feest, die trots mededeelde als nieuwe burgemeester van Heesch niet onbekend te zijn met heemkunde. Hij is immers lid van "Paulus van Daesdonck" !

Onze leden drs.R.Ploum en J.van Dort kregen op 24 juni de bronzen "Oranjestad-legpenning" als waardering voor hun vele verdiensten op cultureel terrein in de stad Breda.

Aan de heren Franssen, Ploum en van Dort onze hartelijke gelukwensen.

M. Provinciaal Archeoloog.

Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd heeft de heer Gerrit Beex per 1-8-1977 zijn functie als provinciaal archeoloog neergelegd. Tot zijn opvolger is benoemd drs.W.Verwers.

N. Jaarverslag gemeente-archief 1976.

Begin dit jaar verscheen weer het jaarverslag van onze gemeente-archivaris. Een beknopt werkje van 7 pagina's, dat duidelijk weergeeft hoe ons gemeente-archief reilt en zeilt. We lezen o.a. dat een publicatie over Luchtenburg op handen is en dat de archieflokalen worden uitgebreid.

O. Studiedag Volkskunde.

Op 9 oktober a.s. organiseert Brabants Heem een studiedag over volkskunde in het Norbertuslyceum te Roosendaal. Nadere informatie leest U binnenkort in deel 3 van Brabants Heem.

P. Nieuwe buurman.

Op 17 mei vond te Gilze de oprichtingsvergadering plaats van een nieuwe heemkundekring. We wensen onze burens veel succes.

Q. De Brabantse Stad.

De historische sectie van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant organiseert op 25 en 26 november het vijfde Colloquium "De Brabantse Stad" in het kader van het Belgisch-Nederlands Cultureel Verdrag. Wilt U deelnemen of meer informatie ?

U kunt het aanvragen bij het Provinciaal Genootschap, Postbus 1104, Parade 17, 's Hertogenbosch.

R. Boekjes.

Paulus van Daesdonck heeft tot op heden drie boekjes het licht doen zien.

1975 Monumentenboekje door J.M. Jespers

1977 De Korenbloem door J.C.v.d.Westerlaken

1977 130 jaar Mariaschool door C.J. Leijten.

Voor leden zijn deze boekjes verkrijgbaar bij alle bestuursleden (à f 1,50).

Niet-leden betalen f 3,00. Ook op de jaarvergadering liggen ze te koop.

Verrijk Uw bibliotheek ! Steun de Kring.

S. Maandag-Paulusdag.

Het ligt in de bedoeling de meeste activiteiten van onze kring voortaan op maandag te plannen. Dan kunt U er rekening mee houden bij het vaststellen van Uw kaart- of biljartavond !

T. Bestuurswisseling "Brabants Heem".

Pater Dagobert Gooren heeft in verband met drukke werkzaamheden zijn functie neergelegd als secretaris van de stichting "Brabants Heem".

Hij wordt opgevolgd door de heer C. Cornelissen te Eersel.

U. Collectie "Paulus van Daesdonck". (9)

De collectie groeide in het afgelopen half jaar geweldig. Tijdens de tentoonstellingen, maar ook tussendoor werd de collectie verder aangevuld door vele leden en niet-leden, uit Ulvenhout, Bavel, Galder, Strijbeek en Breda.

Op het gevaar af toch weer iets te vergeten, noemen we:

Oude schoolspullen (o.a. zolder Mariaschool), pop in Brabantse klederdracht (mevr. van Gestel), "oosvat" (dhr. Boomaars), giek (dhr. v. Hooijdonk), ploeg (dhr. Hamel), bakkerskar (dhr. Tieland), oude plakaten (dhr. Colson), omslagdoek (mw. Schoenmakers), groot model "grèf" (dhr. v. Alphen), twee albums met lakzegels (dhr. de Potter), oude foto's (fam. Jansen-Kin, dhr. Peeters, mw. Aarsen, fam. Sprangers e.a.), oud herenhemd (J. v. Hooijdonk), bedieningskleed (J. v. Hooijdonk), oude harmonie-uniformen (harmonie Constantia), 4 prachtige vitrinekasten (dhr. v. Alphen) en vele boeken, bidprentjes, foto's, krantenknipsels enz.

We verzamelen door. U helpt ook ?

V. Ruimtenood.

De heemkundekring krijgt ruimtenood voor z'n grote spullen. Misschien helpt het als we B. en W. 'ns vriendelijk aankijken !

Waar blijven we met onze boerenkar, 'n arreslee, 'n bakkerswagen, 'n kafmolen, enkele beloofde landbouwmachines en ga zo maar door ?

W. Meer heemkunde in de Brieven.

Sinds kort eindigen de Brieven van Paulus met een versje, 'n uitspraak of 'n heemkundig weerbericht. Soms publiceerden we 'n interessante tekst op de laatste pagina.

Vanaf heden zullen de heemkundige ingrediënten worden uitgebreid.

Onze gemeente-archivaris dr.F.Brekelmans publiceert voortaan in ons blad de rubriek "Sprokkeling uit het archief van de gemeente Ginneken en Bavel".

Hij publiceert interessante, leuke, opmerkelijke en vermeldenswaardige vondsten uit het gemeente-archief van de vroegere gemeente Ginneken en Bavel die op 1 januari 1942 op hield te bestaan.

Onze kringsecretaris, dhr.J.Jespers, zal voortaan telkens een verhaaltje wijden aan straatnamen in de gemeente.

De "Brieven van Paulus" worden steeds lezenswaardiger en het bewaren waard.

X. Straatnamen in Nieuw-Ginneken(1) door J.Jespers

Het is gebleken, dat zich onder de 154 straatnamen, die het College van B.enW. van Nieuw-Ginneken in de loop van de afgelopen 30 jaren heeft vastgesteld, zich een aantal bevindt waarvan de betekenis voor vele inwoners (nog) niet bekend is.

Dit is destemeer jammer, daar juist deze straatnamen beogen iets te vertellen over de eigenheid en de historie van onze gemeente en zijn vroegere inwoners.

In iedere volgende "Brief van Paulus" zullen daarom enige straatnamen worden behandeld, die onderling een zekere samenhang vertonen. Deze samenhang vinden we o.a. bij de straten, die genoemd zijn naar leden van het Koninklijk Huis, naar gehuchten en landgoederen, plaatselijke geestelijken, aangrenzende percelen, flora en fauna, begrippen uit de landbouw en de jacht etc.

Hoewel er ook straatnamen bij zijn, die geheel voor zichzelf spreken, zullen we deze voor de volledigheid toch vermelden.

Overigens heeft onze gemeente niet alleen straatnamen gekend. Na de vorming van Nieuw-Ginneken op 1 januari 1942 werd niet besloten tot het vaststellen van de gebruikelijke straatnamen doch van de wijken A, B en C.

Iedere woning kreeg een nummer, voorafgegaan door een A B of C, afhankelijk van de wijk waarin de woning zich bevond.

Nadat de gemeenteraad in het begin van 1947 had besloten de bevoegdheid tot het vaststellen van straatnamen over te dragen aan het College van B.enW. werden door het College in dat zelfde jaar 65 straatnamen vastgesteld.

In 1971 besloot het College een adviescommissie voor straatnamen in te stellen.

Deze straatnaamcommissie, die regelmatig adviezen uitbrengt vóór het gereedkomen van een uitbreidingsplan, bestaat uit een bestuurder, een planoloog, een historicus, een administrateur en een geïnteresseerde.

Zeer tot ons genoegen kunnen wij U hierbij vermelden, dat het College onlangs heeft besloten een bestuurslid van onze kring als geïnteresseerde zitting te laten nemen in deze adviescommissie.

Via ons redactie-adres ontvangen wij graag kritiek, aanvullingen of suggesties omtrent in deze rubriek vermelde straatnamen.

Y. Sprokkeling uit het archief van de gemeente Ginneken en Bavel. (1)

Tolverpachting.

door Dr. F. A. Brekelmans

De Colleges van B.enW. van Breda en Ginneken en Bavel zullen op 6 november 1862 op het raadhuis te Ginneken in het openbaar aanbieden: de pacht van het heffen der tolgelden aan de vier halve tolpalen op de steen, grind- en klinkerweg van Breda naar de Belgische grenzen, voor de tijd van 3 jaar ingaande 1 januari 1863.

Weg van Breda naar Strijbeek (via Ulvenhout).

Hier wordt tol geheven aan:

tol nr.1 aan de Noordzijde van het bruggetje aan den Zandberg Gem.Teteringen.

tol nr.2 aan de Molenbaan met een bijboom aan de Brugstraat.

tol nr.3 het Hoekske onder Notsel. (pachter C.Mathijssen,herbergier,vader van "Broeder Hilarion".)

Weg van de Roskam tot aan het Hoekske. (Thans Molenstraat)

Dit gedeelte werd met grind bestraat in het jaar 1856. Voltooid in februari 1857. Zie brief dd. 21 februari 1857 van de opzichter Pieterse aan: "Heeren Commissarissen van den weg van Ulvenhout naar Strijbeek"

Strijbeekseweg.

Ter lengte van 5034 ellen aangelegd in het jaar 1858, vanaf café Het Hoekske tot Strijbeek. Was een grind- en klinkerweg. (mopklinkers)

Ulvenhoutselaan.

Was in 1782 beplant met Olmenboompjes. (althans aan de oostzijde)

Pennendijk.

De boerenwoning Pennendijk 3 heeft rechts van de voordeur een smal steentje met het opschrift: A.H. van Leijsen. 1868.

Ulvenhoutse Bos.

In de vergadering van de Domeinraad dd. 9 januari 1758 werden schikkingen gemaakt voor de aanleg en beplanting van een verbindingsweg tussen St. Annabos en Ulvenhoutse Bos.

Vennekse brug.

Leg over de lei achter de Rakens makende het gescheij tussen Ginneken en Chaam. De Vennigsche brug afgebroken en geheel vernieuwd in 1822 - aanbesteed dd. 29 juli 1822 voor f 130,00 door Antonie van de Loo, kuiper te Chaam.

Z. Heemkundig Weerbericht (5).

Een regendropel op Sinte Michiel (29 september)
is de zachtste winter die er ooit viel.

Als de eikels vallen voor Sinte Michiel
Dan snijdt de winter door lijf en ziel.

en voor wijnliefhebbers:
September-regen komt de druiven gelegen

Aa. Uitspraak (7).

Geschiedenis is een boeiend avontuur,
Waarvan de inhoud steeds weer door mensen
Moet worden ingevuld en waarvan
de afloop onbekend is.